

ajdovščina, 30. decembra 1970

NOVOLETNI INTERVJU Z DIREKTORJEM

Pogled v 1970 in 1971

Ob novem letu objavljamo intervju direktorja našega podjetja tovariša Grozdana Sinigoja, ki ga je dal za »Primorske novice«. V tem intervjuju je tovariš direktor v odgovor na nekaj vprašanj ocenil poslovanje v letu, ki se končuje in povedal, kaj pričakuje v novem letu 1971. Za naše bralce objavljamo intervju v nekoliko širši obliki:

Tovariš direktor, vse lansko in letošnje leto smo veliko brali in razpravljali o nerešenih problemih tekstilne industrije, zaradi katerih se je ta znašla v kritičnem položaju. Ali nam lahko poveste, kaj se je letos v tem pogledu obrnilo na bolje?

Ne bi rad Vam in bralcem pokvaril silvestrovanja, vendar Vam moram reči, da se je veliko govorilo in malo ali skoraj nič naredilo. Kilo-gramsko gradivo, ki ga je svet za tekstilno industrijo pri zvezni gospodarski zbornici pripravil za zvezno skupščino že lansko jesen, je prišlo na dnevni red gospodarskega zbora zvezne skupščine šele v letošnjem aprilu. Tekstilna industrija je tedaj postavila okrog 15 zahtev in predlogov, o katerih je menda naš Tekstillec tedaj pisal. Sam sem že tedaj označil nekatere izmed njih kot utopistične, veliko pa je bilo povsem realnih in bi jih bilo potrebno nujno sprejeti. Tudi poslanci so menili tako, vendar pa bi se z njihovim sprejetjem v korist tekstilne industrije zmanjšal dotok sredstev v zvezni proračun, zato sa šli predlogi po vodi. Sprejeta sta bila le dva predloga: znižanje obrestj od poslovnega sklada od 3,5 % na 1,45 % in odprava prometnega davka od otroške konfekcije in tkanin iz domačih surovin, ki pa sta bila le boren obliž za odprte rane. Spomnim se, kako je komentator Gospodarskega vestnika kratko in jedrnat ocenil razpravo v skupščini in sprejete ukrepe, ko je že v naslovu zapisal: »Niti polovična rešitev«.

Omenili ste predloge tekstilne industrije, ki se Vam zde realni in bi jih bilo nujno sprejeti, a jih skupščina ni sprejela. Nam lahko naštejete najpomembnejše med njimi?

V prvi vrsti bi omenil predlog za uvedbo posebnih carinskih dajatev na uvoz gotovega bla-

ga, s čimer bi zavrli pretiran in nepotreben uvoz tekstila, s tako zbranimi sredstvi pa stimulirali izvoz tekstila iz naše države na konvertibilno področje. Naravnost absurdno se mi zdi, da je šel gospodarski zbor mimo tega, ne da bi karkoli ukrenil. Bilo pa je še nekaj pomembnih predlogov. Omenjam dva med njimi: predlog za znižanje carine na uvoz opreme in strojev za modernizacijo zastarele tekstilne industrije ob povečanju sredstev retencijske kvote v ta namen, ter zahteva po različni stopnji prometnega davka glede na stopnjo oplemenitenja tekstilnih izdelkov.

Večkrat smo lani brali in slišali, v kako veliki meri so bile presežene uvožene količine tekstila, določene s sporazumom med proizvajalci in trgovino. Kako pa je bilo s tem letos?

Če mislite na spoštovanje letošnjega sporazuma o uvozu tekstila, vam moram povedati, da ga sploh ni bilo. Menda se je lanskoletno dogovarjanje s popolnoma pregaženim sporazumom toliko sprofaniralo, da letos do sporazuma sploh ni prišlo, uvoz pa je seveda tekkel dalje — veselo in neovirano kot lani.

Naj po tem »sprehodu« po tekstilni industriji nasploh preidemo na naše podjetje. Menite, tovariš direktor, da je stanje našega podjetja, ki ni ravno rožnato, v veliki meri posledica nerešenih problemov tekstilne industrije, ki ste jih prej navajali?

Vsekakor da! Vendar pa ne bi bil rad nekritičen do dela strokovnega vodstva in sploh dela podjetja, kjer nevdumno nismo delali in naredili vse tako, kot je bilo možno. Tu imamo še nekaj rezerv, ki jih bomo morali v prihodnjem letu nujno aktivirati. Po drugi strani pa spet ne morem biti toliko kritičen do našega dela, da ne bi izrazil prepričanja, da so se v marsikaterem kolektivu drugih gospodarskih vej prav gotovo manj trudili, kot smo se mi, a vseeno lepše in bogateje živeli. Skozi to dej-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Vsem članom delovne skupnosti želimo v novem letu veliko zadovoljstva in delovnih uspehov

*delavski svet
upravn odbor
direktor*

delavsko politično organizacijo

Zadnje dni oktobra so bili sprejeti prvi stabilizacijski ukrepi oziroma predstabilizacijski, kot mnogi poudarjajo (češ da je to prva pošiljka in da je tudi tistih nekaj ukrepov, ki so bili medtem že sprejeti, komaj priprava terena za vse, kar šele pride, in tisto da bo zares prava pošiljka stabilizacijskih paragrafov), t. j. zamrznjenje cen, obvezno polaganje depozitov pri uvozu v višini 50 % od vrednosti uvoženega blaga ter zmanjšanje potrošniških posojil.

Čeprav smo mnogi kritično ocenili sam izbor prvih predpisov, pa smo bili vendar zadovoljni ob dejstvu, da se je vsaj nekaj premaknilo, zakaj divjanju cen in padanju vrednosti dinarja ter s tem tudi življenjskega standarda ni bilo videti konca. Zato smo, kot rečeno, odločitev zvezne vlade podprli, eni bolj, drugi manj, pač glede na to, kako so posamezne panoge in podjetja gledale na ukrepe in — bodimo si odkriti — tudi glede na to, kako so koga sprejeti predpisi prizadeli.

Ukrep o polaganju v banko 50 % zneska od vrednosti uvoženega blaga je prizadel v glavnem vse in po splošnem mnenju ni prinesel rezultatov, zaradi katerih je bil sprejet, t. j. zmanjšanja uvoza, ampak je le povečal nelikvidnost. Nam je povzročil veliko težav v proizvodnji,

Prepozna ali prezgodnja zamrznitev?

ker nismo mogli pravočasno dobiti iz uvoza nekaj osnovnih surovin, ki so obležale na carini. Nismo namreč imeli toliko denarja, da bi poleg cene blaga plačali še depozit.

Zamrznjenje cen je bilo kajpada nujno, zakaj konj pred njihovim vozom je zdivil tako, da ga z bičem in vajetmi ni bilo več mogoče ukrotiti. Treba je bilo na tej poti podreti most, da ne bi podivjani konj šel preko. Seveda pa je zdaj most podrt tudi za tiste, ki so cene vozili previdno in počasi. Vsi zdaj čakajo pred to oviro na odločitev vlade, kako bodo morali voziti naprej. Naš tekstilni voz je imel precej smole na tej vožnji. Dolgo vrsto let je, naložen s starimi, že zarjavlimi cenami, stal na mestu in gledal, kako so drugi drveli mimo. In ko je le kazalo, da se bo premaknil naprej, je skupaj z drugimi primrznil, le daleč za njimi. Ko bo nastopila odjuga, bo spet škripajoč capljal s svojim zaostankom za drugimi.

Čisto zares, tekstilne tovarne, zlasti bombažni kombinati, so imeli tudi z zamrznjenjem smole. Po dolgih letih nespremenjenih cen, ki se

niso povečale kljub temu, da so dobavitelji re-produkcijskega materiala stalno večali svoje cene, je končno le prišlo do sporazuma med predstavniki proizvodnje in potrošnje, da se cene tekstilnim izdelkom dvignejo in s tem vsaj malo ublaži izguba tekstilnih tovarn zaradi stalno naraščajočih cen blaga njihovih dobaviteljev. No, to jim je preprečilo zamrznjenje cen. Zato pa ugotavljamo tekstilci, čeprav nismo proti zamrznjenju, da za nas zamrznitev ni prišla ob pravem času; morala bi priti veliko prej, ko dobavitelji še niso toliko dvignili cen, ali pa malo pozneje, ko bi mi vsaj malo lahko zmanjšali svoj zaostanek.

Saj ne, da jokamo in prosimo za pomoč in usmiljenje samo od zunaj. Če bi na to čakali in se kljub nerazumevanju odgovornih za naše že leta nerešene probleme sami veliko ne trudili, bi nas »že zdavnaj vse pobralo«. Tako pa še stojimo, ugotavljamo le, da se nas je poleg vseh drugih nadlog prišla še smola. In bojimo se, da se nas bodo »odgovorni forumi«, ki so nas zasmolili, odslej še bolj izogibali.

GS

Sklepi organov upravljanja

Od 1. 9. do 20. 12. 1970 je imel delavski svet samo eno sejo, na kateri je obravnaval 8 točk dnevnega reda in sprejel 7 sklepov.

Upravni odbor je imel v istem času štiri seje s skupno 16 točkami na dnevnem redu, sprejel pa je 12 sklepov.

DELAJSKI SVET

10. seja dne 10. 11. 1970.

Najpomembnejša točka dnevnega reda te seje je bila obravnava periodičnega obračuna za prvih devet mesecev tekočega leta. Iz obračuna izhaja, da je podjetje kljub težkim pogojem poslovanja doseglo tak finančni rezultat, ki zagotavlja pokrivanje povečanih osebnih dohodkov in odplačevanje kreditnih obveznosti. Po obširni razpravi je delavski svet predlog periodičnega obračuna sprejel.

Ker komisija za izume in tehnične izboljšave, ki jo predvideva pravilnik, še ni bila imenovana, jo je imenoval delavski svet na tej seji, in sicer v naslednjem sestavu: Dimitrije Stanković, tajnik komisije, Slavko Rot, Stane Bačar, Miloš Ruš in Stano Hladnik kot člani.

Zaradi uporabe prostora v sedanjem skladišču bombaža za razporeditev večjega števila bal za pripravo enakomernih mešanic je delavski svet sprejel sklep, da se za skladiščenje bombaža postavi provizorij ob jugozahodnem delu predilnice.

Z naslednjim sklepom je delavski svet ugodno rešil ugovor delavcev na delovnem mestu »valjčkar« in »tehnični risar«, in sicer je ocenitev delovnega mesta »valjčkar« spremenil od 272 na 282 točk, ocenitev delovnega mesta »tehnični risar« pa od 258 na 263 točk.

Za prireditve slavnosti ob podelitvi nagrad delavcem za 20-letno, 15-letno in 10-letno nepretrgano delo v podjetju je DS odobril znesek 2500 do 3000 din.

Z naslednjim sklepom je DS sprejel predlog o nabavi štirih osnovnih sredstev, in sicer:

— mikroskopa za mikroskopske preiskave v laboratoriju službe kontrole,

— dveh tehnic za potrebe tkalnice,

— mesoreznic za okrepevalnico, katere nabavo je začasno odložil do ureditve vprašanja toplih malic,

— radijskega sprejemnika za dostavni avtomobil podjetja.

Raznim prošnjam za finančno pomoč DS zaradi neugodne finančne situacije ni ugodil; odobril je le manjši znesek 250 din kot prispevek za prireditev ob dnevu JLA.

UPRAVNI ODBOR

2. seja dne 15. 9. 1970.

Na tej seji si je upravni odbor najprej izvolil predsednika (Miloša Rušta, mojstra elektro delavnice) in se tako dokončno konstituiral.

Nato je obravnaval ugovor Vande Perhavec, zoper odločbo komisije za varstvo delovne dolžnosti, s katerim ji je bil izrečen ukrep, ker naj bi kršila delovne dolžnosti s tem, da bi si z neresnično izjavo zagotovila večdnevno odsotnost z dela zaradi nege bolnega otroka. UO je ugotovil, da je komisija za varstvo delovnih dolžnosti glede na razpoložljivo dokazno gradivo pravilno ukrepala. Hkrati pa je tudi ugotovil, da nekatere navedbe v ugovoru glede kršitve postopka držijo in je zato odločbo razveljavil in zadevo vrnil v ponovno obravnavo komisiji za varstvo delovne dolžnosti.

Ker delavci v zadnjem času niso odnašali iz okrepevalnice toliko steklenič kot prej je UO sklenil, da se cena oranzade zniža za 0,10

nici, Danici Tomažič, normirki, Karlu Trohi, mojstru v predpredilnici in Stanetu Zorču, tehnologu v pripravi dela za predilnico je UO odobril plačilo šolnine v višini 8.000 din za študij na dvoletni Višji šoli za organizacijo dela iz Kranja, katere oddelek je bil ustanovljen tudi v Ajdovščini.

Prav tako je Dimitriju Stankoviću, tehnologu v razvojni službi odobril kritje nekaterih stroškov v zvezi z njegovim študijem na III. stopnji fakultete za tekstilno tehnologijo v Ljubljani (vpisnina, potni stroški za predavanja in izpite).

Za organizacijo seminarja za tkalske mojstre in podmojstre v organizaciji Tekstilnega šolskega centra iz Kranja je UO odobril potrebne stroške, ki znašajo približno 10.000 din.

In končno je pri obravnavi vprašanj strokovnega izobraževanja UO sklenil odobriti še 500 din za kritje stroškov tečaja za gasilske podčastnike v Ljubljani, ki sta se ga udeležila dva naša delavca.

Delavcema Tonetu Kodriču, tehnologu za oplemenitilnico v pripravi dela in Francu Furlanu, vodji EE oplemenitilnice je bilo odobreno 5 do 6-dnevno službeno potovanje k zahodnonemški firmi Glanzstoff v Wuppertalu v zvezi uporabo novih postopkov apretiranja tkanin iz mešanice bombaž — diolen.

4. seja dne 13. 11. 1970.

Odobreno je bilo 4 — 6-dnevno službeno potovanje direktorju podjetja v Zahodno Nemčijo zaradi obiska tekstilnega sejma v Frankfurtu in zahodnonemške firme Glanz-

stoff v Wuppertalu zaradi razgovora o nadaljnjem sodelovanju, vodji tehničnega sektorja pa je bilo odobreno 10 do 12-dnevno potovanje, in sicer poleg skupne poti z direktorjem po istih opravkih še za obisk nekaterih izdelovalcev tekstilne opreme v Zahodni Nemčiji in Svici.

Kot vsako leto je UO letos imenoval komisije za redni letni popis vseh sredstev (inventura).

5. seja dne 5. 12. 1970.

Mojstru elektro delavnice Milošu Ruštu je UO odobril službeno potovanje v Svico k firmi Zelweger v Ustru zaradi prakse pri vzdrževanju elektronskih čistilcev. Tovariš Rušt je potoval skupaj s tov. Skofičem, vodjem previjalnice, katere mu je bilo to potovanje odobreno že prej zaradi priložne delu z elektronskimi čistilci.

Upravni odbor je nato razpravljal o vlogah delavcev za odstopanje od rednega delovnega časa, (dela samo v eni ali dveh izmenah) o čemer je predhodno dal svoje mnenje tudi upravni odbor sindikalne organizacije podjetja. Vseh vlog je bilo pet (Klara Svetik, Marija Copič, Marijan Božič, Marija Poljšak in Stefka Bizjak) in jih je UO v glavnem ugodno rešil. Za nekaj drugih vlog, ki so prispele več kot z enomesečno zamudo, pa je UO sklenil, da jih ne bo obravnaval, ker je menil, da je bilo obvestilo delavcem, naj vložijo vloge, dovolj dolgo na vseh oglasnih deskah in ni mogoče tako zamudo zato šteti kot opravičeno. GS

PETNAJSTLETNIKI DELA

Batagelj Antonija
Bratina Pavel
Brecelj Franc
Brecelj Ivanka
Dacar Peter
Curk Emilija I.
Lozar Marija
Ličen Vinko
Močnik Vera
Makovec Ana
Pintar Klara
Pišot Mara
Rovtar Marija IV.
Stibilj Jože
Šaša Cvetka
Trebžan Dragica
Terčelj Nada
Vidic Stane
Vidic Danilo
Vrčon Marija

Novi kotel kmalu nared

Morda je marsikdo začudeno gledal na kupe ruševin in odpadnega železa, ki so se zadnje čase nabirali in izginjali izpred naše kurilnice. Skupina naših delavcev, ki si je skupno z zunanjimi sodelavci dala toliko opraviti tam okoli, je delala pri podiranju starega in montiranju novega kotla, ali bolje rečeno: montiranju novega kotla iz dveh starih. Podjetje je, kot smo v našem listu že omenili, kupilo dobro ohranjene dele izločenega kotla kot odpadni material, uporabilo nekaj materiala od prejšnjega kotla in dokupilo še nekaj delov. Iz vsega tega bomo poceni prišli do kotla, ki bo po zagotovitvi strokovnjakov zelo dobro nadomestilo za nov kotel, ki bi nas stal okrog 50 milijonov S din. Njegova kapaciteta bo 7 ton pare na uro, kar bo zadoščalo za naše potrebe in bo drugi kotel ostal v rezervi.

Kotel bo po zaslugi prizadevnih delavcev iz pomožnih obratov, ki so se pri tem delu zares zelo izkazali, začel v kratkem obratovati.

din hkrati pa je sklenila, da se ob morebitnem ponovnem primanjlovanju embalaže zviša cena oranzade za 0,20 din proti tistim, ki odnašajo steklenice iz okrepevalnice, da se uvede postopek zaradi kršitve delovne dolžnosti.

3. seja dne 14. 10. 1970.

Na tej seji je UO obravnaval več predlogov za odobritev sredstev in drugih oblik pomoči delavcem podjetja v zvezi z njihovim strokovnim izpopolnjevanjem v skladu z določili pravilnika o štipendijah in posojilih ter strokovnem usposabljanju delavcev.

Delavcem Dragu Ergaverju, tehnologu za tkalnico v pripravi dela, Alojzu Hrobatu, referentu za plan, Alojzu Fenjančiču, nadmojstru — pripravniku v predilnici, Anici Nevreden, vodji knjigovodstva OD, Angelu Strancarju, mojstru v tkal-

ZDRAVNIŠKI PREGLEDI

Mrtvo določilo

Pravilnik podjetja o nadomestilu osebnega dohodka za prvih 30 dni bolezenskega dopusta ureja v 5. členu vprašanje odhajanja delavcev na posebne zdravniške preglede, pri čemer so mišljeni v prvi vrsti specialistični pregledi.

Glede časa takih pregledov, ki jih zdravnik ne označi kot nujne, da se opravijo takoj, pravilnik določa, da se praviloma opravljajo izven delovnega časa. Čas takega pregleda (ki na napotnici ni označen kot nujen) se določi v sporazumu med nadrejenim vodjem (vodje sektorjev in vodje EE) in delavcem. Zato je dolžnost vsakega delavca, ki ga zdravnik pošlje na poseben pregled, da se z napotnico javi pri svojem nadrejenem vodji sektorja ali EE, da se z njim dogovori za dan in čas odhoda na

pregled. Pri tem mora nadrejeni vodja sektorja oz. EE v prvi vrsti paziti na to, da delavci ne odhajajo na preglede med delovnim časom. Če delavec dela npr. dopoldne in se posebni pregledi opravljajo samo dopoldne, bo takemu delavcu ne dovolil izhoda, ampak bo delavec šel na pregled naslednji teden, ko bo delal popoldne ali ponoči.

In kako delamo sedaj? **Praviloma** hodimo na posebne preglede med **delovnim časom** n.pr. iz jutranje izmene dopoldne, čeprav zdravnik ordinira tudi ves popoldan. Tudi take propustnice zdaj vsako jutro kontroliramo in za kogar bomo ugotovili, da je šel na posebni pregled po nepotrebnem med delovnim časom, mu ne bomo priznali osebnega dohodka za čas take odsotnosti z dela. Cisto zares!

Pogled v 1970 in 1971

(Nadaljevanje s 1. strani)

stvo gledam na nerešene probleme tekstilne industrije kot sokrivca za naše stanje, ki ni ravno rožnato, kot ste rekli.

Se vprašanje, ki bi ga morali postaviti že prej: menite, da se bo v prihodnjem letu glede naštetih vprašanj kaj obrnilo na bolje?

Ne razmišljam dosti o tem. Veliko bi pomnilo za nas že to, če bi se proizvajalci tekstila sporazumeli s trgovci o enotnih prodajnih in plačilnih pogojih in o približno enakih cenah za enake izdelke, o čemer je že tekla beseda med predstavniki obeh grupacij v zvezni gospodarski zbornici, a do sporazuma še ni prišlo.

In kako po vsem tem gledate na poslovanje podjetja v prihodnjem letu?

Oprostite, preden bi odgovoril na to vprašanje, bi rad spregovoril nekaj besed o delu in stanju podjetja v letu, ki se izteka. Spomnim se, da sem v uvodniku zadnje lanske številke Tekstilca med obeti za novo leto omenil predvsem dvojje želja: povečanje osebnih dohodkov in nadaljnji postopni prehod na finejše artikle; do slednjega naj bi prišli predvsem z delno zamenjavo zastarelih strojev v tkalnici.

Oglejmo si, kaj smo uresničili od teh pričakovanj!

Osebnih dohodke smo s 1. junijem v povprečju povečali za nekaj več kot 25%. Po odstotku povečanje osebnih dohodkov smo tako lani kot letos pri samem vrhu med podjetji bombažarske grupe Slovenije. Povprečni osebni dohodki v Tekstini so bili letos v prvih devetih mesecih za 25% večji kot v enakem razdobju lanskega leta, medtem ko znaša to povečanje v celotni grupi le 18%. Res pa je, da kljub temu še vedno zaostajamo za povprečnimi osebnimi dohodki slovenskih podjetij bombažarske grupe, saj znašajo naši osebni dohodki po povečanju v juniju v povprečju le 920 din, povprečje grupe za prvih devet mesecev tega leta pa je znašalo 1.022 din.

Tudi glede pričakovanega prehoda na večjo proizvodnjo finejših artiklov smo napravili lep korak naprej, saj še nobeno leto prej nismo prodali toliko modnih tkanin za ženska oblačila in moške srajce (v bombažu in mešanici bombaž-diolen) kot letos. Veliko so k temu prispevali zelo lepi modni vzorci tiskanih tkanin. To smo uspeli kljub temu, da zaradi spremene odločitve glede vrstnega reda modernizacije podjetja do delne zamenjave statev sploh ni prišlo. Kljub doseženemu uspehu pa s tem asortimentom in prodanimi količinami ne moremo biti zadovoljni, ker nam ne zagotavljajo dovolj dohodka niti za višji standard zaposlenih, investicijsko vzdrževanje in odplačilo kreditov, kaj šele za modernizacijo. Prav zato tudi po nekaterih drugih ekonomskih kazalcih močno zaostajamo za povprečjem slovenskih tovarn bombažarske grupe. Tako je produktivnost (družbeni proizvod na zaposlenega) v našem podjetju za 26% nižje od povprečja grupe; ekonomičnost (družbeni proizvod na 1 din porabljenih sredstev) za 33% nižja; zlasti pa zaostajamo po podjetniški rentabilnosti (delež podjetniške akumulacije, t.j. amortizacija + skladi, v celotnem dohodku), saj znaša ta v grupi 11,3%, v našem podjetju pa le 5,8%, t.j. le polovica povprečja grupe.

No, in Vaš pogled v leto 1971?

Skoraj, da bi ponovil lanske želje: nadaljnje povečanje osebnih dohodkov in prizadevanja za finejše, modne artikle, dodal pa bi še: boljša kvaliteta našega dela in s tem seveda tudi izdelkov, saj brez tega ne bo nobenih možnosti za uresničitev še tretje želje: zagotovitev vsaj minimalnih sredstev in pogojev za korak naprej v modernizaciji podjetja, za kar imamo že precej jasno usmeritev. Vem, da tega z lastnimi sredstvi ne bomo zmogli, vendar pa prinaša kvaliteto in prizadevanje ter dobro organizirano delo ne le sredstva, temveč tudi večje zaupanje vsakogar, ki bi bil pripravljen pomagati s sred-

stvi. Prav v dobri organizaciji in bolj prizadevnem, rekel bi: zagrizenem delu strokovnega kadra pa vidim velike možnosti za doseg večjega finančnega uspeha in poslovnega ugleda.

No, pa še eno željo imam, ob kateri bi se močno oddahnil, če bi se uresničila v novem letu: da bi se likvidnost vsaj toliko popravila, da bi vsak mesec normalno zbrali sredstva za osebne dohodke. Pravim normalno zato, ker porabimo sedaj vsaj 14 dni na mesec za intervencije — pismene, telefonske in osebne — pri kupcih, da nam plačajo. To beračenje resnično utruja in živcira, saj včasih do zadnjega dne ali celo ure pred izplačili osebnih dohodkov ne veš, ali bo prispelo obljubljeni nakazilo ali ne, da o izgubljenem času, ki bi ga lahko koristneje uporabili, niti ne govorim.

Lahko odkrijete našim bralcem svoje tihe želje glede povečanja osebnih dohodkov v letu 1971?

Hm, tihe želje! Seveda jih imam. Se raje pa bi videl, da bi bile glasne in »višje«. Menim, da bomo morali v vsakem primeru povečati osebne

dohodke v povprečju vsaj za 10%, če pa bo tekstilna industrija le uspela s predlaganim povečanjem cen (pri preji 5–7%, pri tkaninah pa 7–9%), pa računam, da bi osebne dohodke zvišali še nekoliko več.

Pa še zadnje poslovno vprašanje: kaj pa skrb za družbeni standard delavcev?

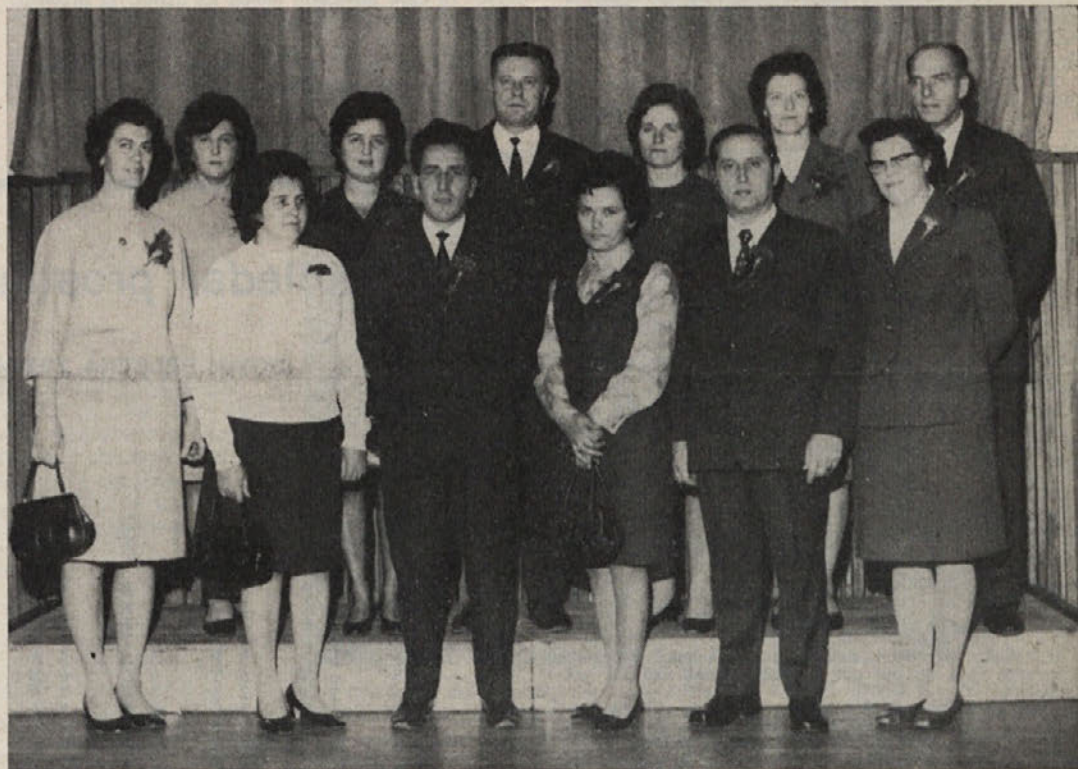
To je vprašanje, na katerega bi odgovoril tudi če mi ga ne bi postavili. S tega področja imamo v načrtih predvsem dve obliki skrbi za delavca: zagotovitev vsaj skromnega nadomestila kot prispevek za boljše izrabo letnega dopusta (bivši K-15), česar že več let ne izplačujemo, in pa ponovno uvedbo toplih malic, ki so letos po stalnih nesporazumih s poslovalnico »Nanosa«, kjer so nam malice kuhali, po dobrega pol leta prenehale.

Vaše voščilo članom kolektiva?

Da bi se uresničili načrti in želje, ki sem jih omenjal v tem intervjuju in da bi k temu vsi po svojih močeh prispevali. Sicer pa veliko sreče in vsakdanjih drobnih zadovoljstev, ki nam velikokrat bogateje izpolnjujejo življenje kot vse drugo.

Tovariš direktor, hvala lepa za vaše sodelovanje.

Intervju vodila: E. K.

Naši dvajsetletniki

Bolčina Marica
Bratina Marija IV.
Cernigoj Hermina
Cuš Bruna
Hladnik Minka
Hladnik Stano

Krašna Jožka
Krkoč Jožefa
Lisjak Alojzija
Stibilj Stanko
Stopar Marija
Štancar Alojz
Weingerl Franc

Ob akciji „Življenje ima prednost“

Ob vožnji po ozkih in vijugastih cestah, zlasti, če je cestišče makadamsko in strmo, vedno računajte na srečanje. Včasih je veljala tista narodna »Na klančku sva se srečala« predvsem za pešce: fantičke in dekličke, ki so se prav milo pogledali, zdaj velja bolj za spačke in fičke, katerih vozniki se prav grdo pogledajo in preklinjajo, da se pol fare križa.

Prometni miličniki so kot naše žene: povsod so nam napoti in bog ne daj, da bi jih ne bilo!

Ne branite se pihati v balonček, če v poznih nočnih urah vijugate proti domu, sicer bo miličnik mislil, da ste totalno nakajeni ali pa, da ste ob kakšnem nežnem predmetu izpihali vso svojo dušo. (Prvo je prekršek po državnem pravu, drugo pa po cerkvenem).

Ko operete svoje vozilo, pritisnite nekajkrat na zavorni pedal, preden greste na vožnjo, da vas zavore zaradi vlage ne bodo izdale, ko jih boste nujno rabili (in jih nekoliko prepoznati osušili).

Da ne bi pozabili ...

da, da ne bi pozabili, kako smo v začetku lanskega leta v soglasju upravnega odbora uredili nekaj vprašanj s področja delovne discipline, ki niso podrobneje urejena s pravilnikom o delovnih razmerjih, objavljamo celotno ureditev v Tekstilcu. Morda bo koristno za vsakogar — za »male« in »velike« — če si to objavo izreže in shrani: »mali« zato, da bo vedel, kaj lahko zahteva, »veliki« pa zato, da bodo vedeli, kaj smejo dovoliti. Zlasti v zadnjem času so eni in drugi vse pogosteje ravnali napak. Tako so nekateri delavci »bolj poceni« prihajali do izhodov, zamenjav ipd. kot drugi, kar je seveda povzročalo hudo kri. No, odkar vsako jutro prekontroliramo propustnice, velja za vse enak »zakon«. Zato je prav, da ga poznate, kakšen je. Tu ga objavljamo:

UREDITEV NEKATERIH VPRAŠANJ V ZVEZI Z REDOM IN DISCIPLINO, KI NISO UREJENA S PRAVILNIKOM O DELOVNIH RAZMERNJIH

Na podlagi pooblastila upravnega odbora, sprejetega na seji dne 9. januarja 1969, odredim, da se nekatera vprašanja v zvezi z redom in disciplino na delu uredijo oziroma krsitve sankcionirajo takole:

PRIHODI NA DELO:

Delavci morajo vstopiti v tovarno najpozneje pet minut pred časom, ki je določen za začetek dela, začeti pa delati najpozneje ob določenem času. Prihod na delo pozneje kot pet minut pred časom, ki je določen za začetek dela, se šteje za zamudo in se delavcu odbije od dnevnega delovnega časa.

— za zamudo do 10 minut — pol ure;
— za zamudo nad 10 do 20 minut — ena ura;
— za zamudo nad 20 do 30 minut — eno uro in pol;
— za zamudo nad 30 minut do ene ure — dve uri;
— za zamudo nad eno do dve uri — štiri ure.

V primerih, ko delavec zamudi delo zaradi zamude avtobusov se odbije samo dejanska zamuda.

V primeru zamude nad dve uri delavec ne more več vstopiti v tovarno in se mu ta dan šteje kot neopravičen izostanek. Izjemoma sme delavec, ki se vozi na delo z avtobusom, in je zamudil prvi avtobus, vstopiti v tovarno na delo tudi po dveh urah zamudi, če nima prej druge zveze.

Kot zamuda se šteje tudi prepozen prihod na delo v primeru, ko je delavcu dovoljen prihod na delo ob neki drugi uri (izjemen delovni čas, izravnavna z nadurami ipd.).

Delavcu, ki dela v dopoldanski izmeni in je moral priti nujno na delo ponoči in zaradi tega ni imel najnujnejšega počitka, lahko njegov nadrejeni dovoli prihod na delo ustrezno pozneje. Enako velja za delavce, ki opravljajo kontrolne obhode v nočnem času po 24 uri. V takem primeru lahko delavec v istem dnevu nastopi delo pozneje ali ga prej zapusti.

ODHODI Z DELA

Za vsako zapustitev delovnega mesta pred potekom delovnega časa do pol ure se odbija enak čas kot pri zamudah.

Takšna ureditev v ničemer ne spreminja določil pravilnika o delovnih razmerjih o tem, da se, če to terja delovni proces, delovni čas posameznega delavca lahko začne in konča ob drugačni uri, kot je to sicer določeno.

Navedena določila glede prihodov na delo in odhodov z dela ne veljajo za direktorja in vodje sektorjev v ekonomski enoti uprava.

IZHODI MED DELOVNIM ČASOM

Izhod iz podjetja med delovnim časom je možen samo v nujnih primerih, kot npr.: zaradi bolezni delavca, bolezni ali nesreče v ožji družini, na poziv državnih in drugih javnih organov ter na vabilo družbenopolitičnih organizacij.

Za zdravniške preglede in zdravljenje sme delavec oditi k zdravniku v času malice, v nujnih primerih (če na delu zbolijo ali se ponesreči) pa ob vsakem času.

Delavec, ki ima od zdravnika napotnico za specialistični pregled, sme oditi z dela pred koncem delovnega časa oziroma sme priti na delo po začetku delovnega časa, vendar mora s tem prej seznaniti svojega nadrejenega. Taki izostanki z dela se opravičujejo izključno na podlagi dostavljenih potrdil obratne ambulante o trajanju nezmožnosti za delo.

Za vsak izhod iz tovarne med delovnim časom mora imeti delavec ustrezno propustnico, na kateri mora biti obvezno označen razlog izhoda (službeno, zasebno), ura izhoda in podpis pooblaščen osebe. Propustnica se odda oziroma pokaže vratarju; brez propustnice vratar v nobenem primeru ne sme dovoliti izhoda. Vratar vodi evidenco izhodov v posebni knjigi, v katero vpiše tudi čas izhoda in povratka, če se delavec pred potekom delovnega časa vrne v podjetje. V primeru, ko ne gre za službene izhode, mora biti na propustnici potrjen opravek in označena ura, ko je bil opravek končan.

Brez propustnice lahko odhajajo iz podjetja direktor in vodje sektorjev.

Propustnice smejo podpisovati direktor, vodje sektorjev, vodja službe kontrole ter vodje ekonomskih enot — vsakdo izmed njih praviloma sebi podrejenim delavcem. V primeru odsotnosti katerega vodje podpisuje propustnico njegovim podrejenim kak drug vodja sektorja. Vodje EE morajo za čas, ko jih ni na delu ali

so začasno odsotni z delovnega mesta, določiti v vsaki izmeni po enega delavca, ki podpisuje propustnice namesto njih (praviloma nadmojster ali vodja izmene).

Izhod med delovnim časom je možen tudi za druge zasebne opravke, če to ni v škodo podjetju in ima delavec najmanj toliko opravljenih in priznanih nadur, kolikor naj traja tak izhod. O takem izhodu odločajo vodje sektorjev in vodje EE, vendar izključno le za sebi podrejene delavce. Pri tem velja, da se opravljena nadura šteje kot redna ura. Delavcem, ki ne delajo na delovnih mestih ob strojih, se sme dovoliti taka zamenjava najmanj za štiri nepretrgane ure, ne glede na to, če traja izhod manj časa. Delavcem, ki delajo pri strojih, se tak izhod oziroma zamenjava ur lahko dovoli tudi v nepretrganem trajanju najmanj ene ure, s pogojem, da si mora za ta čas sam poiskati drugega delavca za nadomeščanje. Na propustnici, s katero se dovoli tak izhod, je treba napisati, da gre za zamenjavo nadur in številko naloga, s katerim so bile te nadure odobrene. Evidenca tako zamenjanih nadur se mora voditi na nalogo za nadurno delo (zmanjševanje opravljenih nadur), za kar je izdelan poseben obrazec.

Vstopanje v tovarno izven delovnega časa

Izven svojega delovnega časa sme delavec vstopiti v tovarno samo zaradi opravljanja dela na svojem delovnem mestu ali drugih službenih opravkov. Vratarju mora povedati ime in priimek ter s kakšnim namenom gre v tovarno. Vratar vpiše take prihode v posebno knjigo ter označi čas prihoda in odhoda. Ne vpišujejo se prihodi direktorja in vodij sektorjev.

Odhod na malico in vračanje na delo

Delavec ne sme zaradi odhoda na malico zapustiti delovnega mesta pred določenim časom. Prav tako mora biti ob poteku polurnega odmora že na delovnem mestu. Za vsak predčasni odhod na malico in prepozno vrnitev na delovno mesto se od delovnega časa odbije pol ure.

Delavec, ki je bil v času, ki je določen za malico, nujno zadržan, lahko odide na malico tudi pozneje, s tem da za odhod na malico in vrnitev na delovno mesto ne sme porabiti več kot pol ure.

Telefoniranje

Službeni pogovori

Telefon se uporablja le za nujne potrebe, sicer se za komuniciranje uporablja predvsem dopisovanje. Službene pogovore lahko samostojno naročajo direktor in vodje sektorjev ter tisti delavci, ki jih vodje sektorjev za to pooblastijo in seznam dostavijo telefonistki oziroma vratarju (za popoldanski in nočni čas). Vsi drugi morajo za naročilo telefonskega pogovora dobiti ustno dovoljenje direktorja oziroma vodje sektorja in pri naročilu pogovora telefonistki povedati, po čigavem pooblastilu naročajo pogovor. Telefonistka vpiše v knjigo evidence naročnika pogovora ter ime klicane stranke in telefonsko številko. Če delavec ne sme samostojno naročati telefonskega pogovora, mora telefonistki sporočiti, po čigavem pooblastilu je bil pogovor naročen.

Zasebni pogovori

Naročanje zasebnih telefonskih pogovorov je dopustno le v nujnih primerih in proti plačilu. Telefonistka oziroma vratar (popoldne in ponoči) morata obvezno vpsati vsak zasebni pogovor v knjigo pogovorov in navesti priimek in ime delavca, poklicani kraj ter natančno trajanje pogovora. Na podlagi te evidence telefonistka izračuna ceno pogovora, sprejme plačilo in izda delavcu potrdilo.

Odobranje dopustov

Letni dopust lahko odobrijo le delavci, ki so za to določeni s pravilnikom o delovnih razmerjih. Delavec sme oditi na letni dopust le na podlagi izdane pismene dovolilnice. Pred odhodom na dopust mora oddati dovolilnico v obratni pisarni (delavci iz EE uprava pa delavki, ki vodi dnevnik), kjer se vodi evidenca o izrabljenih dopustih. Dovolilnice je treba imeti tudi za odhod na izredne dopuste.

Vsako izrabljanje dopustov brez dovoljenja pooblaščenega delavca in nastop dopusta brez ustrezne dovolilnice se bo štelo kot neopravičeni izostanek z dela.

Pripravljanje malic in kuhanje kave

V celem podjetju je prepovedana uporaba kuhinjskih, v vseh pisarnah pa tudi pripravljane toplih malic in kuhanje kave, čaja ipd. Če se bo ugotovila potreba po gretju malic, ki si jih delavci prinesejo od doma, bo za to urejeno ustrezno grelno sredstvo v primernem prostoru.

Direktor

Koledar prostih dni v letu 1971

NOVO: DELOVNA VSAKA PRVA SOBOTA V MESECU

JANUAR	FEBRUAR	MAREC	APRIL	MAJ	JUNIJ	JULIJ	AUGUST	SEPTEMBER	OKTOBER	NOVEMBER	DECEMBER
1 P	1 P	1 P	1 C	1 S	1 T	1 C	1 N	1 S	1 P	1 P	1 S
2 S	2 T	2 T	2 P	2 N	2 S	2 P	2 P	2 C	2 S	2 T	2 C
3 N	3 S	3 S	3 S	3 P	3 C	3 S	3 T	3 P	3 N	3 S	3 P
4 P	4 C	4 C	4 N	4 T	4 C	4 N	4 S	4 S	4 P	4 C	4 S
5 T	5 P	5 P	5 P	5 S	5 S	5 P	5 C	5 N	5 T	5 P	5 N
6 S	6 S	6 S	6 T	6 C	6 N	6 T	6 P	6 P	6 S	6 S	6 P
7 C	7 N	7 N	7 S	7 P	7 P	7 S	7 S	7 T	7 C	7 N	7 T
8 P	8 P	8 P	8 C	8 S	8 T	8 C	8 N	8 S	8 P	8 P	8 S
9 S	9 T	9 T	9 P	9 N	9 S	9 P	9 P	9 C	9 S	9 T	9 C
10 N	10 S	10 S	10 S	10 P	10 C	10 S	10 T	10 P	10 N	10 S	10 P
11 P	11 C	11 C	11 N	11 T	11 P	11 N	11 S	11 S	11 P	11 C	11 S
12 T	12 P	12 P	12 P	12 S	12 S	12 P	12 C	12 N	12 T	12 P	12 N
13 S	13 S	13 S	13 T	13 C	13 N	13 T	13 P	13 P	13 S	13 S	13 P
14 C	14 N	14 N	14 S	14 P	14 P	14 S	14 S	14 T	14 C	14 N	14 T
15 P	15 P	15 P	15 C	15 S	15 T	15 C	15 N	15 S	15 P	15 P	15 S
16 S	16 T	16 T	16 P	16 N	16 S	16 P	16 P	16 C	16 S	16 T	16 C
17 N	17 S	17 S	17 S	17 P	17 C	17 S	17 T	17 P	17 N	17 T	17 P
18 P	18 C	18 C	18 N	18 T	18 P	18 N	18 S	18 S	18 P	18 C	18 S
19 T	19 P	19 P	19 P	19 S	19 S	19 P	19 C	19 N	19 T	19 P	19 N
20 S	20 S	20 S	20 T	20 C	20 N	20 T	20 P	20 P	20 S	20 S	20 T
21 C	21 N	21 N	21 S	21 P	21 P	21 S	21 S	21 T	21 C	21 N	21 T
22 P	22 P	22 P	22 C	22 S	22 T	22 C	22 N	22 S	22 P	22 P	22 S
23 S	23 T	23 T	23 P	23 N	23 S	23 P	23 P	23 C	23 S	23 T	23 C
24 N	24 S	24 S	24 S	24 P	24 C	24 S	24 T	24 P	24 N	24 S	24 P
25 P	25 C	25 C	25 N	25 T	25 P	25 N	25 S	25 S	25 P	25 C	25 S
26 T	26 P	26 P	26 P	26 S	26 S	26 P	26 C	26 N	26 T	26 P	26 N
27 S	27 S	27 S	27 T	27 C	27 N	27 T	27 P	27 P	27 S	27 S	27 P
28 C	28 N	28 N	28 S	28 P	28 P	28 S	28 S	28 T	28 C	28 N	28 T
29 P	29 P	29 P	29 C	29 S	29 T	29 C	29 N	29 S	29 P	29 P	29 S
30 S	30 T	30 T	30 P	30 N	30 S	30 P	30 P	30 C	30 S	30 T	30 C
31 N	31 S	31 S	31 P	31 P	31 S	31 S	31 T	31 C	31 N	31 P	31 P

V razporeditvi prostih in delovnih sobot zaradi dela v 42-urnem delovnem tednu, ki jo je sprejel upravni odbor dne 21. t. m., je pomembna novost v tem, da se proste in delovne sobote ne bodo več menjavale kot doslej po zaporedju: tri proste in ena delovna ne glede na mesec, ampak bo delovna vsaka prva sobota v mesecu.

Ker pa v takem razporedju odpade na delovne sobote le 12 namesto 13 dni, bomo en manjkajoči dan dodelali na soboto 24. julija. Dode-

lali bomo tudi 31. december, in sicer na soboto 30. oktobra.

V razporedju je še ena izjema, in sicer, da bomo namesto na ponedeljek dne 26. aprila, ki pade med nedeljo in praznikom (27. april), delali na soboto dne 24. aprila.

V koledarju, ki ga objavljamo, so nedelje, prazniki in proste sobote oz. drugi prosti dnevi natisnjeni krepkeje.

Priporočamo članom kolektiva, da si koledarček izrežejo in ga med letom imajo pri roki.

Z objektivom med slavljenici

KAKO BO SELE DOLGA MIZA PRIHODNJE LETO, KO BO PRITISNILA »DESETLETNA« PREDILNICA! TO BO VESELO!

ZGODOVINA NAS UCI, DA SE V VSAKI DRUŽBI NAJDE ELITA, KI SE LOČI OD MNOŽICE

SUPERDVAJSETLETNIKA! LOJZKA IN LOJZE STA BILA MED SLAVLJENCI NAJSTAREJŠA DVAJSETLETNIKA, ZATO STA DRUŽNO ZGRABILA ZA NOŽ IN GA ZASADILA V SLAVNOSTNO TORTO.

PA PRAVIJO, DA SO PRI NAS EKONOMSKE ENOTE SAMO NA PAPIRJU! TILE SLAVLJENCI IZ EE TKALNICE PA SO SE STRNILI SKUPAJ KOT PISCETA IN BOG NE DAJ, DA BI SE SKUŠAL KDO DRUG PRISTULITI ZRAVEN

KOT VIDITE SMO V TEJ STEVILKI ČASOPISA POSVETILI POSEBNO POZORNOST TISTIM NASIM SODELAVCEM, KI SO V TEM LETU PRAZNOVALI SVOJO »OKROGLO« OBLETNICO DELA V PODJETJU. MED NAMI SO LETOS DRUGIČ PO VRSTI SLAVLJENCI, KI SO PRAZNOVALI DVAJSETO OBLETNICO DELA V PODJETJU. TAKO KOT PREJSNJA LETA, SMO PRIPRAVILI ZA JUBILANTE SLOVESNOST, KO JIM JE PREDSEDNIK DELAVSKEGA SVETA FRANC FURLAN ČESTITAL IN JIM PODELIL NAGRADE. ZA SPREMEMBO OD PREJSNJIH LET JE BILA LETOSNJA SLOVESNOST ZVEČER IN KOT OPAZOVALCI LAHKO REČEMO, DA JE MORDA NA ZARES DOBRO RAZPOLOŽENJE VPLIVAL TUDI TA POSREČENO IZBRANI ČAS.

ZA NJIHOVO DOSEDANJE DELO SE JIM ISKRENO ZAHVALJUJEMO!

ZA SPOMIN NA DVAJSET SUHIH IN DEBELIH LET (ZADNJIH SEDEM JE BILO, KAKOR JE UREDNISTVU ZNANO, BOLJ SUHIH)

IZ ŽIVLJENJA KOLEKTIVA

Prišli ... odšli ...

V času od 1. 9. do 30. 11. 1970 so se zaposlili pri nas:

V septembru:

Savina Birsa, Teodora Čermelj, Irena Cuk, Albin Gorše, Bojana Kalin, Zofija Lemut, Anton Stokelj, Florjana Trošt, Slavica Trošt in Emilija Vodopivec.

V oktobru:

Rafael Bajc, Janez Koren, Ivan Kobal, Darinka Krapež, Milica Krapež, Fani Lisjak, Ana Mikuž, Jožef Slokar, Romana Škerjanc, Jerica Stokelj in Adrijana Velenik.

V novembru:

Jožefa Bavčar, Egon Ergaver, Ernesta Ferjančič, Jože Krapež, Andreja Nikolovski, Sead Omero-

vič, Marjetka Petrič, Vladimir Stibilj, Silvestra Suban, Stanko Toplikar, Ljudmila Ukmar in Ida Vidmar.

... prenehali pa so v tem času delati:

V septembru:

Magda Bizjak, Nikolaj Corrata, Jelka Kodelja, Terezija Koren, Bran-ka Samec, Danica Stopar, Franc Ukmar, Marija Vidrih.

V oktobru:

Rafael Bajc, Milena Bratož, Božo Dokič, Helena Kaučič, Marjeta Prosen, Marijan Slabe in Ljubomira Vrčon.

V novembru:

Boris Curk, Zora Kifle, Ida Rejc, Stanko Toplikar, Venceslav Vidmar.

Stanje zaposlenih na dan 30. 11. 1970: 551 žena in 199 moških, skupaj 750 delavcev.

DESETLETNIKI DELA V PODJETJU

Bajc Antonija
Batič Magda
Bratina Franc
Brecelj Marta
Besednjak Jože
Bratina Karmela
Cingarle Kristina
Černigoj Stefan
Furlan Franc
Inamo Pavla
Kompara Frida
Koren Andrej
Krečič Andrej
Kebe Ernesta
Lavrenčič Danica
Leban Marija
Likan Marija

Močnik Vinko
Nagode Marija
Petrič Francka
Praček Ivan
Praček Marija I.
Rebek Jože
Repič Zdravko
Samec Franc
Stegovec Radivoj
Stopar Vinko
Skvarč Janez
Štor Martin
Škrlič Marija
Vidmar Angela
Vitežnik Franc
Vouk Silvo
Zemljak Draga

Nesreče pri delu

V septembru:

Delavec J. P. se je pri gasilskih vajah spotaknil ob gasilsko cev ter padel. Pri padcu si je poškodoval roko v zapestju. Odsotnost z dela je trajala 3 delovne dneve.

Delavec J. D. je pomagal sodelavcu pri varjenju, ne da bi pri tem uporabljal zaščitna očala. Zaradi premočnega sevanja je prišlo do vnetja oči. Odsotnost z dela je trajala 1 delovni dan.

Delavec F. P. je barval blago na žigu. Ko se je med barvanjem tkanina odvila z valja, je avtomat potisnil nategač blaga navzgor in to v trenutku, ko je delavec naravnal tkanino nad vrtečim se valjem. Tako ga je nategač udaril po prstu in mu ga teže poškodoval. Do nezgode je prišlo zaradi tega, ker stroj nima ustreznih varnostnih naprav in je delavčeva varnost odvisna le od njegove pozornosti med delom. Odsotnost z dela je trajala 24 delovnih dni.

Delavec K. T. je udaril z glavo ob kovinsko cev, medtem ko jo je z drugimi sodelavci nepazljivo dvigal ob demontaži kompresorja. Delavec je bil zaradi poškodbe 5 delovnih dni na bolezenskem dopustu.

Na poti na delo se je poškodovala delavka M. V. Ko je prečkala cestišče na prehodu za pešce, je nepričakovano pripeljal mimo voznik avtomobila in jo na prehodu zadal. Nezgodo je povzročil voznik avtomobila, ker pri vožnji ni spoštoval osnovnih cestnoprometnih predpisov. Odsotnost z dela je trajala 19 delovnih dni.

V mesecu septembru je bilo zaradi nezgod pri delu ter na poti na delo izgubljenih skupno 52 delovnih dni.

V oktobru:

Delavka M. M. je med čiščenjem flajerja potisnila prst med zobnike stroja. Čiščenje namreč lahko opravlja tudi v času, ko stroj obratuje,

endar pa mora prav zato opravljati delo zelo pozorno. Zaradi poškodbe je bila delavka v oktobru 11 delovnih dni na bolezenskem dopustu, odsotnost z dela pa traja še v novembru.

Delavka I. S. je peljala voziček z zabožki votka iz pripravljavnice v tkalnico. Ko je pripeljala voziček mimo mojstra M. I., ji je ta nameroma podstavil nogo pod kolesce vozička. Zaradi zaustavitve kolesa je voziček zaneslo in ga potisnilo ob železni rob stojala. Hkrati pa je stisnilo tudi delavki prst, ker ni utegnila pravočasno odmakniti roke. V oktobru je trajala odsotnost z dela 5 delovnih dni in se nadaljuje v novembru.

Na poti z dela se je poškodoval B. L., ko se je na Tovarniški cesti v njega zaletel mopedist, ki je pripeljal s stranske ceste (s Fructala) in tako povzročil prometno nesrečo. V oktobru je trajala odsotnost z dela 9 delovnih dni in se še nadaljuje v novembru.

V mesecu oktobru pa je bilo zaradi nezgod na delu ter na poti z dela izgubljenih skupno 25 delovnih dni.

V novembru:

Delavcu M. H. se je pri vlačanju preje snela gumijasta cev z razpršilca in mu je zato brizgnila tekočina »ovlagan« v oko. Vzrok za nezgodo je bilo to, da je bila gumijasta cev pritrjena le z žico namesto z objemalko. Odsotnost z dela je trajala 2 delovna dneva.

Delavec B. K. si je med pranjem korita odrgnil roko ob hrapavi rob korita. Kljub takojšnji razkužitvi odrgnine je prišlo po dobrem tednu do infekcije. Delavec bi bil moral praviloma uporabljati med pranjem korita ustrezne rokavice ali pa ročno omelo. Odsotnost z dela je trajala 4 delovne dneve.

Delavka K. H. je zlagala vzorce na police v vzorčni sobi. Glede na

to, da so police na določeni višini, je opravljala delo stoje na stolici. Ko je hotela sestopiti s stolice, je popustil vijak, s katerim je bila pritrjena ena noga stolice, kar je bil tudi vzrok, da se je stolica polomila. Delavka je zato padla in se udarila ob oster rob mize ter se teže poškodovala. Odsotnost z dela je trajala v novembru 9 delovnih dni in se še nadaljuje.

Delavec J. K. je med čiščenjem tkalskega stroja segel z roko preblizu sosednjega stroja, ki je bil ta čas v obratovanju. Tako ga je udarilo bilo tega stroja v roko in mu jo poškodovalo. Vzrok za nezgodo je bilo pomanjkanje delovnih izkušanj delavca, ker se je le-ta na tem delovnem mestu komaj uvažal. Odsotnost z dela je trajala v novembru 7 delovnih dni in se nadaljuje.

Delavka I. S. je prevažala z vozičkom blago po vozni poti v tkalnici. Pri pomikanju vozička je naleteala na prazen voziček, ki je bil na vozni poti in ji tako oviral prehod. Ko je hotela z eno roko odmakniti prazen voziček s poti in je z drugo roko vlekla za seboj voziček z blagom, ji je stisnilo prst med oba vozička. Vzrok za nezgodo je bilo neurejeno delovno okolje. Po predpisih za varno delo bi morale biti hodne in vozne poti urejene in vedno prazne. Odsotnost z dela je trajala v novembru 3 delovne dneve in se še nadaljuje.

Delavko A. K. je na poti na delo poškodoval voznik avtomobila, ko se je zaletel vanjo na prehodu za pešce. Nesrečo je povzročil voznik

avtomobila. Odsotnost z dela je trajala v novembru 21 delovnih dni in se še nadaljuje.

Delavka I. K. se je na poti na delo spotaknila in si je pri padcu poškodovala nogo v gležnju. Odsotnost z dela je trajala v novembru 3 delovne dneve in se še nadaljuje.

V mesecu novembru je bilo zaradi nezgod na delu ter na poti na delo izgubljenih skupno 72 delovnih dni (za 23 delovnih dni se nadaljuje odsotnost zaradi nesreč v oktobru).

ZAHVALA

Ob bridki izgubi moža se iskreno zahvaljujem za izraženo sožalje in denarno pomoč članom kolektiva in sindikalni organizaciji.

Pavla Jež

Ob akciji

»Življenje ima prednost«

Ob vlažnem vremenu večkrat očistite žaromete in vsa stekla na zavornih lučeh in smernih kazalcih (tudi registrske tablice, saj z umazanijami pri miličnikih nič ne pridobite, še prej vas bodo ustavili kot s čistimi)!

Naloga dijaka ajdovske gimnazije Matija BOZIČA na zaključnem izpitu.

Človek-zmagovalec tehničnega napredka ali njegov suženj?

Brezmejno je veselstvo in v njem se po lastnih zakonih gibljejo svetovlja. Tudi naša Zemlja je eden od delcev veselja, ki sam na sebi nima prav nobenih posebnih lastnosti, ki bi ga dvigovale nad ostale elemente kozmosa. Nikdar bi tudi ne imela svojega imena, če bi se prav na njej ne razvilo živo bitje, ki ima to sposobnost, da ne samo občuti, temveč tudi razume. Materija je tu dosegla svoj vrh, na Zemlji se je razvilo razumno bitje — človek. Tisto, kar človeka dviga nad ostala bitja, je ravno njegov razum. Razum mu omogoča, da se sam sebe zaveda, da odloča o sebi, da svoj zakon zapoveduje celo naravi, iz katere je izšel. Nihče pa ne more trditi, da narava razvoju človeškega razuma ni postavila mejnika, nihče ne more trditi, da je človek postal zakonodajalec vesoljstva. Postal pa je njegov zmagovalec v tolikšni meri, kolikor zna njegove zakone podrediti svojim ciljem. Tak je torej človek, bitje, ki se mu priklanja zgodovina kozmosa.

Že v začetku svojega obstoja je človek uporabljaj orodje, da je z njim lažje pridobival sredstva za življenje. Vendar se s svojimi prvimi, naključnimi iznajdbami ni zadovoljil, temveč jih je nenehno izpopolnjeval. Kaže se nam njegova edinstvena lastnost razumevanja in mišljenja, kazati pa se začne tudi druga pomembna lastnost — razum je podrejen zakonom razvoja. Tako se začne pospešen razvoj človeka. Njegovo ustvarjalno delo in razvoj produkcijskih sredstev se vzajemno dopolnjujeta in izpopolnjujeta. Ljudje se povezujejo in izmenjujejo izkušnje, iznajdbe se prenašajo iz kraja v kraj in iz roda v rod. Kjer je oče končal delo, ga sin nadaljuje. Človeštvo se množi, večja se njegova želja po osvojitvi prirode, po prodiranju v nje skrivnosti — svetu je zavlada človek.

V zgodovini se spreminjajo družbeni in politični sistemi, osnova vsakega pa je družbena baza — gospodarstvo. Gonilna sila človeškega rodu je težnja po napredku, napredek pa je odvisen od razvoja produkcijskih sil. Zato ni vsak družbeni sistem prizadeva, da bi čimprej izpopolnil te sile, da bi čimbolj zagospodoval naravi. V zadnjih stoletjih, še bolj pa v zadnjih desetletjih, smo priča silovitemu razvoju znanosti in tehnike. Danes so proizvajalna sredstva že tako izpopolnjena, da človek sam v proizvod-

nji skoraj ne bo več potreben. Človeške roke so zamenjali stroji, človekove možgane so izpodrinili elektronski stroji. Človeku niso več tuje globine oceanov, stroji parajo nedra zemlje, zrak predirajo izpuhi najnovejših letal, na prahu Luninih tal so odtisi človeških nog — človek trka na vrata vesoljstva.

Lepo je govoriti o človeškem napredku, če gledamo samo njegove rezultate, ne pa tudi žrtev, na katerih stoji. Težnja po razvoju in nadvladanju narave, ki je v človeku samem, se je na žalost obrnila proti njemu samemu. Človek je namreč kaj kmalu spoznal, da si s svojimi materialnimi prednostmi lahko pridobi tudi sočloveka. In priznati moramo, da je človek edino bitje, ki si upa svojega brata spremeniti v suženja, da en narod to počne z drugim narodom, da ena rasa to stori z drugo. Le pogledimo v zgodovino in videli bomo, kako je lahko človek brezvesten, nečloveški. Na drugi strani pa je ta moment mnogo pripomogel, da je danes svet znanosti in tehnike na tako zavidljivi višini. Ali res ni druge poti, ki bi nas vodila do istega cilja? Mar mora biti pot napredka res posuta s človeškimi trupli? Videti je da nekateri tega nočejo. To bi pomenilo njihov propad. Če pogledamo, kje poteka največ raziskovanj, od kje prihaja največ odkritij, bomo videli strahotno prednost »bela sveta«. Tam je največ šol, univerz, laboratorijev, največ strokovnjakov, skoraj ves kapital in najmanj bede. Čeprav je to le četrtina sveta, se vanj stekajo sredstva od povsod, tja bežijo tudi najboljši ljudje in že tako zaostalih dežel — doma ni perspektive, doma ni denarja, doma je beda. Prav to pa »beli svet« hoče — popolno nadvlado nad vsem svetom. In dobro se zavedajo, da je temelj njihovega gospodarstva razvito gospodarstvo, tehnika in industrija. Danes imajo na tem področju ogromno prednost, ki jo za nobeno ceno nočejo izpustiti iz rok: Na vsak način hočejo še bolj utrditi svoj položaj, ostali svet mora postati njihov moderni suženj. Zaradi tega imajo v rokah domeno napredka. Razvijajo tehniko do skrajnosti, ne zato, da bi človeku koristila, ampak zato, da bi ga zaslužnjila. Ni jim mar žrtev, ki padajo na tej poti. Vojne, ki jih povzročajo zato, da bi zavedli narode, so daleč od njih, zanje pomenijo le številke, ki jih analizirajo računski stroji, to so le ogromni poskusni centri, poskusi pa gredo seveda na račun

napredka. Pri tem pa je človek, ki bi moral biti prvi — zadnji.

Tako se je v zadnjem času razvoj obrnil proti človeku. Človek je naredil stroje, stroji so iz človeka naredili stroj. Nihče več ne ve, kaj je njegov smisel. Ko dela, nihče več ne ve, kaj in čemu dela. Razvoj je preplaval človeka in kdo se več more ustavljal tej pošasti, ki raste sama iz sebe? Lahko bi jo ustavili, kar bi pomenilo naš konec, lahko pa bi jo samo usmerili v pravi tok in šele tedaj bi človek res postal zmagovalec napredka, ne pa njegov suženj.

Morda se bližamo dobi, ko se bo človek zopet zavedal samega sebe, ko bo zopet spoznal, da so na Zemlji ljudje. Če se pa to ne zgodi, je atomska doba labodji spev človeške zgodovine. Elektronski možgani ne poznajo ne joka, ne strahu, ne ljubezni. Čustvo je lastno le človeku. Če bomo to izgubili, bodo zopet potemnele globine oceanov, zamrl bo trušč v nedrih zemlje, utihnil bo hrup reakcijskih letal, odtise človeških nog na Luni bo pokril vesoljski prah. Zemlja bo zopet pustina in prazna, eden od brezštevlnih delcev vesolja.

Ob akciji 'Življenje ima prednost'

Kot vsako leto poteka tudi letos po vsej Sloveniji akcija pod geslom »Življenje ima prednost«, ki ima namen, da poveča varnost v prometu.

V zimskem času je kljub manjšemu prometu nevarnost nesreč še veliko večja. Ne pozabite na to! Zato še bolj skrbite za brezhibnost svojega vozila, večkrat ga prekontrolirajte, če vse na njem deluje v redu. Če bodo to storili miličniki ob svojih kontrolnih akcijah na cesti, vas bo to stalo veliko več: morda boste celo ob tablice.

Zlasti ne pozabite na dobre (snežne ali »zimске«) gume in verige. Ne štedite pri tem! Vožnja brez dobrih gum in verig je ob najmanjšem snegu in strmini lahko že nemogoča ali pa vsaj zelo nevarna, ker začne ob vrtenju koles na mestu vozilo tudi zanašati. Pa še dober nasvet glede verig na kolesih: ste že kdaj pomislili na to, da bi kupili še eno rezervno (staro, kajpada!) kolo in gume ter na to in rezervno kolo v topli sobi montirali verige ter obe kolesi z verigami vozili s seboj? Prej in lažje boste zamislili obe kolesi kot pa nataknil verige. Zamislite tudi ni draga, saj verige lahko nataknete tudi že na rabljene letne gume

Imeli smo jih...

(Nadaljevanje z 8. strani)

reja», ki je že naslednje leto 1844 izšla tudi v knjigi.

»Vinoreja« je pravzaprav prva enciklopedija vinarstva, zato se ne smemo čuditi, če je uredništvo Novic že novembra 1846 naprosilo, naj bi poslovenil Babojevo »Arkerbau-Chemie«. Toda Vrtovec je spoznal, da tega dela ni mogoče v slovenščino preprosto prestaviti, ker je vmes strokovna terminologija, ki jo slovenščina takrat še ni imela. Odločil se je torej, da o tem napiše za novice nekaj sestavkov (in res jih je napisal kar 27!) Ko je potem izšla tudi knjiga, je avtor zapisal v uvod med drugim tudi tole: »...Namenili smo bili in srčno želeli ljudske bukve Slovincem spisati, v katerih bi — razum Božjih zapovedi in cesarskih postav — vse nepremakljive natorne postav, ki se vežejo z dobro rastjo, z zdravjen in življenjem človeka, živine in rastlin, ob kratkim, in vender umevno razložili. Kakor je bila naša »vinoreja«, je tedaj tudi kemija prvopis... Kako malo je iz baron Babotove kmetijske kemije v našo zlezlo, se bodo, katerim je to mar, lahko prepričali...« Tako je zagledala beli dan komaj pičila tri leta po »Vinoreji« še »Kmetijska kemija, to je natorne postav in kemijske resnice obrnjene na človeško in živalsko življenje, na kmetijstvo in njegove pridelke.«

Toda Vrtovčevega zanimanja za kmetijstvo s tem še ni konec. Napisal je v Novicah več člankov o zborovanju nemških kmetovalcev, zraven pa še vrsto člankov o zvezdoslovju.

Poleg kmetijstva in zvezdoznanstva pa je Vrtovec imel še dve polji udejstvovanja. Prvo med

njimi je bila zgodovina. Vrtovec se je z mislijo podati celotno občo zgodovino ukvarjal že leta 1849, ko je kot poskus objavil odlomek iz te pod naslovom »Križarske vojske« (Letopis slovenskega društva na Kranjskem). Vendar dela ni končal. Napisal je le nekako do konca srednjega veka. Delo je potem nadaljeval in ga zaključil Miha Verne. Naslov se v celoti glasi: »Občna povestnica ali zgodovina celega sveta. Spisala narodu slovenskemu Matija Vrtovec in Miha Verné. V Ljubljani 1863.« Zgodovine Vrtovec ni videl objavljene, ker je izhajala od 1853 do 1863, potem ko jo je dopolnil in dokončal Mihael Verné.

Drugo polje pa je bilo cerkveno govorništvo. Vrtovec je bil od vsega začetka svoje duhovniške službe cenjen pridigar. Le tako si moremo razlagati, da so ga vabili vsepovsod, v bližnje in daljne fare, posebej pa še ob slovesnih prilikah, kot so bile škofov prihod, novomašniško slavje, itd. Zato se lahko čisto zanesemo na Vrtovčovo izjavo, napisano v uvodu dela »Shodni govori« (1850), zbirke svojih pridig, v kateri piše: »V 40 letih svojiga duhovnjega pastirstva smo doma in drugje mnogoterkrat priložnost imeli o velikih shodih pridigovati...« Tako je na prigovarjanje sobratov zbral 26 pridig, ki jih je govoril med leti 1810 in 1847. Poleg homiletične vrednosti, ki je morda le še zgodovinskega pomena, pomenijo odlomki v nekaterih pridigah zanimiv in vsega upoštevanja vreden vir za krajevno zgodovino, tako svetno kakor cerkveno. Predvsem je treba vedeti, da so bili vsi njegovi »govori« govorjeni v Logu, Vipavi, na Planini, v Šentvidu, na Janosu in na Gočah. Kaj vse nam Vrtovec v teh pridigah ne sporoča! O zamenjavi denarja, o novem loškem oltarju (koliko je stal, je bil kupljen, kdo je naslikal Marijino podobo

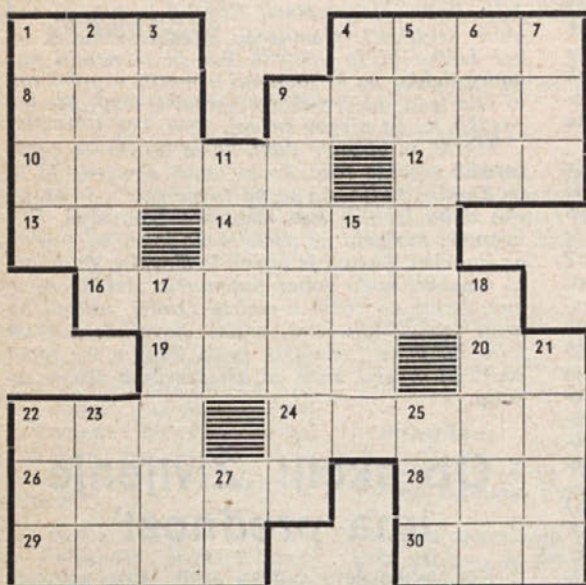
in za koliko), o veliki lakoti, ki je vladala v deželi v letih 1816 do 1819, o laških beračih, ki so se vlačili po dolini, o upadu lakote, o tem kako so ljudje kuhali drevesno skorjo in korenine, o procesijah k sv. Jeronimu na Nanos, ko je prišlo tudi do 4000 ljudi, o veliki suši leta 1834, ko so vodo z Rebernic vozili na tržaško cesto, kako so leta 1813 avstrijski vojniki Francoze podili iz dežele in kako so šli mimo Loga točno ob 10. uri dopoldne, kako je v Log prihajalo od 30 do 50 kočij na Mali Šmaren, o izseljevanju v Ameriko leta 1848 (pravi, da so 1828 šli v Severni Ameriki 7, po dvajsetih letih 17 milijonov ljudi), kako so se Planinci pod Francozi uprli bistrški graščini davke odrajtovali, itd., itd. Glede tega je Vrtovec v nekem pogledu nadaljevalec Janeza Svetokriškega, saj je znal tako vabljivo in domače podajati snov in se docela vživeti v preprostega človeka.

Matija Vrtovec je pravi vzor narodnega delavca. Skrb za slovenskega človeka ga je spremljala povsod, kjer je bil. Iz nje je pravzaprav zrastle vse njegove delo, ki je imelo edino ta cilj: da bi svojim ljudem pomagal, jih v izobrazbi dvigal, jim koristil z nasveti, da bi se tudi ekonomsko opomogli. In v tem je tudi uspel in je danes po krivici pozabljen, ko citiramo vse mogoče tuje avtorje (glej Srečanja št. 20 (1968) str. 62). Poleg tega pa ga odlikuje prava skrb za jezik in vse tipične lastnosti narodnih buditeljev iz prejšnjega stoletja. Postal je tako naš prvi strokovni pisatelj in kot tak ne več le za ozek krog Vipavskega sveta, ki da je rodil in kateremu se je Vrtovec predvsem posvetil, marveč za vso Slovenijo. Zato pomeni njegovo delo trajan doprinos slovenski kulturi.

Marjan Breclj

Vsega po malem za vse

Novoletna nagradna križanka

Vodovravno: 1. tekočina v žilah, 4. žgani apnenec, 8. pokolenje (pleme), 9. domača pernata žival, 10. del pohištva, 12. zvišena lirski pesem, 13. kem. znak za galij, 14. grški bog vojskovanja, 16. zdravnik za nosne bolezni, 19. drug naziv za nemško reko ELBE, 20. visoka igralna karta, 22. znamka Tomosovega avtomobila, 24. edinica, 26. ljubkovalno in pomanjševalno moško ime (Ignacij), 28. Kralj živali, 29. človek z velikimi očmi (z »n« koncu), 30. glas trobente.

Navpično: 1. geometrijski lik, 2. božjepotnik, 3. žensko ime, 4. kem. znak za zlato, 5. žito iz katerega pridobivamo kašo, 6. predlog, 7. osebni zaimek, 9. štor po posekanem drevesu, 11. poškodba na telesu, 15. polet, tudi tovarna športnega orodja v Begunjah na Gorenjskem, 17. glavna in najdaljša ulica v Zagrebu, 18. strojna žaga, 21. naša reka, 22. češka pritrđilnica, 23. rdeča poljska cvetica, 25. levi pritok Donave v Romuniji, 27. glavni števnik.

Sestavil: DACAR PETER

RAZPIS NAGRAD:

Rešitve oddajte v skrinjice po ekonomskih enotah ali pošljite uredniškemu odboru v zaprtih kuvertah najpozneje do 20. januarja 1971. Višine nagrad so naslednje:
1. nagrada 50 N din
2. nagrada 30 N din
3.—5. nagrada 20 N din.

DRUZINSKI PREPIR

Zakonca se prepirata na ves glas. Naenkrat žena zgrabi za likalnik in zabrusi možu v obraz: »Dovolj! Samo še eno besedo in bom vdovala!«

RAZPOZNAVA

»Tovariš«, pravi po telefonu komandir milice, »končno smo našli Vašo izginulo ženo.«

»Res?« se začudi mož, »in kaj je rekla?«

»Nič«, odgovori komandir,

»Potem pa že ni ona!«

Imeli smo jih... 10

KULTURNOZGODOVINSKI DROBCI IZ AJDOVSKE OBCINE

MATIJA VRTOVEC
(1784 — 1851)

Smarje na Vipavskem so rojstni kraj duhovnika, strokovnega pisatelja, zgodovinarja, gorečega pospeševalca slovenščine in narodnega delavca Matije Vrtovca. Tu se je rodil 28. januarja 1784. leta. Sole je dovršil v Gorici, licej v Gradcu, prvo leto bogoslovja v Ljubljani, preostala tri pa v Gorici, kjer je bil 8. oktobra 1807 posvečen. Prva njegova služba je bila v Vipavi (1807—1809), potem na Planini pri Ajdovščini (1809—1813), od 9. marca 1813 pa je bil najprej kurat, potem pa vikar v Šentvidu (Podnanosu) do 28. aprila 1851. Zatem je živel prav tu še nekaj mesecev v penziji, v hiši št. 37, kjer je zaradi prsne vodenice 2. septembra 1851 umrl. Leta 1884, ob stoletnici rojstva, so mu v Šentvidu (ker lastnik rojstne hiše v Smarjah tega ni dovolil) postavili spominsko ploščo, ki je še danes vzdana. Že ob smrti in še prej (1846) so tiskali njemu na čast pesmi, v katerih so z izbranimi besedami povzdigovali njegove zasluge in kreposti.

Sodobnik preporoditelja Matija Schneiderja, Urbana Jarnika, posebno pa domačina Valentina Staniča ter Petra Aleša, je kaj kmalu spoznal, kakor sam piše v enem izmed svojih del, da »z molitvenimi bukvicami se še vse pri ljudstvu ne doseže!« Zato je hotel svoje ljudstvo, pa ne le Vipavce in sosede, marveč vse slovensko ljudstvo, kar je bilo v njegovi moči, podučevati v najbolj preprostih, pa tudi najpotrebnejših rečeh za življenje. Da je bil tej nalogi tudi kos, je pokazalo njegovo kasnejše delovanje in uspehi.

Matija Vrtovec se je na svoje poslanstvo, ki ga je po vsej verjetnosti že v zgodnji mladosti občutil, dobro pripravil. Veliko je potoval po domačih in tujih krajih (Istra, Dalmacija, Severna in Srednja Italija, Spodnja Avstrija, Saksionska, Bavarska). Poleg slovenščine, nekaj hrvaščine, nemščine, latinščine, grščine, je znal tudi italijansko in francosko. Z vsem tem bogastvom znanja se je lotil pisanja strokovnih del, začel orati na tem polju ledino, zakaj malo ali nič ni bilo dotlej tu storjenega. Seveda je vse nauke, kolikor je bilo v njegovi moči, tudi prej sam preskušal. Tako se v uvodu svoje »Vinoreje« spominja in dokazuje, kako je poskrbel kot dušni pastir na Planini leta 1810, da so 90 mladim ljudem kravje kože cepili, in ko so se nekaj mesecev kasneje pojavile v Vipavski dolini kože, je še nadaljnjih 30 otrok poslal

v Vipavo na cepljenje, da je tako od 620 oseb, kolikor jih je tedaj štela Planina, bilo proti kozam cepljenih kar 120. In ko so se kasneje koze razširile še po Vipavski dolini in množično morale, ni bilo na Planini nobenega primera obolenja za kozami. To Vrtovčevo dejanje je toliko pomembnejše, ker je francoska oblast (takrat so bile pri nas Ilirske province) kasneje ukazala cepiti ljudi. V Šentvidu je tudi po miru, ki je bil sklenjen leta 1815 ukazal cepiti 161 mladih ljudi. Podobno so spomladi leta 1841 na njegovo prigovarjanje cepili 1013 oseb obojega spola v Šentvidu, fari, ki je tedaj štela 2000 ljudi.

V govoru, ki ga je imel Vrtovčev sorodnik J. Vrtovec ob priliki »besede«, ki jo je priredila podraška čitalnica 22. aprila leta 1868, je govornik Vrtovčevo zanimanje in skrb ter zasluge za vinogradništvo in kmetijstvo sploh takole prikazal: »...Kjerkoli je z ljudstvom občeval, podučeval, ga je deloma z besedo, deloma z izgledom. Učil ga je trte saditi, obrezovati in gnojiti. Kazal mu je, koliko vpliva ima red in snaga za človeško življenje, in priporočal mu še posebno zmernost in varčnost, brez ktere ni niti sreče niti blagostanja... Da se pa ni zastoj trudil, kažejo dovolj današnji vipavski vinogradi. Kdo je pred nekoliko leti trte gnojil? Naravnost smem reči, da nobeden — vsaj kmetov ne. Naši stari očetje niso vedeli tega, kar vemo dandanes mi? Ali se ne prideluje v naši Vipavi veliko več vina nega prejšnja leta? Ali ne goji trt sedaj, kdor le more? Kdo nas je tega navadil, — kdo drug nego naš dobrotnik Matija Vrtovec. Pridobil si je s tem zasluge, za katere mu moramo biti Vipavci na veke hvaležni. Al ne le ustmeno in ne le za nas Vipavce same je ta mož skrbel, — osrečiti je želel ves slovenski narod. To nam jasno pričajo knjige njegove.« (Novice 1868, str. 614).

Ko so v Ljubljani začele izhajati Bleiweisove »Kmetijske in rokodelske novice« (1843), je bil med prvimi njihovimi sodelavci. Že v tretji številki je objavil, sicer nepodpisan, članek »Vinske tertre hvala«, v katerem si prizadeva, da bi kar moči mično in vabljivo prikazal trto in njen sad. Zato ne skopari s primeri iz svetega pisma, išče zanjo izbrane besede in prisodobne, da na koncu naravnost izreče vabilo ali izziva z besedami: »Tvojo čast vinska terta! Se daleč povikšovati,

bom perviga pevza mad nami, pevza ljubesni naprosil...« Ali ni to veljalo naravnost Prešernu? Ali je morda tudi tu ena izmed vzpodbud za Zdravljico?

Ko je Vrtovec videl, da »Kmetijske in rokodelske novice« niso začele nič pisati o vinogradništvu, je sam poslal sestavek »Od mnogoterosti trtnih plemen« z željo, če bi bilo mogoče, da bi ta in podobni spisi, ki jih je bil pripravljen na-

Kmetijska kemija,

to je,

natorne postave in kemijske resnice

obrnjene

na človeško in živalsko življenje,

na

kmetijstvo in njegove pridelke.

Spisal

Matija Vrtovec,

Fajmošter v Šent-Vidu nad Ipavo, tovarš e. k. kmetijskih družb na Krajskim, Štajarskim in Goriškim t. d.

V Ljubljani,
natisnil Jožef Blaznik.
1847.

pisati, posebej ob Novicah izhajali. Ta misel je pri Kranjski kmetijski družbi takoj našla odprta vrata. Tako je začela izdajati prilogo, v kateri je Vrtovec začel prinašati razne članke v zvezi z vinogradništvom pod naslovom »Vino-« (Nadaljevanje na 7. strani)